LI. évfolyam. 18. szám. Megjelenik minden vasárnap. Budapest, 1933 április 30.

MAGYAR KÖZIGAZGATÁS

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II., Pasaréti-ut 6.

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

Előfizetési ára: az 1933. évre..... 28 pengő.

Alapitotta: BONCZA MIKLÓS

Főszerkesztő: Dr. NÉMETHY KÁROLY

Felelős szerkesztő: Dr. RUFFY PÁL
Szerkesztő: Dr. NÉMETHY IMRE

Magyary Zoltán mérlege.

Nemcsak a szorosabb értelemben vett közigazgatási világ, de a napisajtó, a tudományos élet, az egész közvélemény általános érdeklődése kisérte gróf Bethlen István volt miniszterelnöknek 1931. január 30-án kelt intézkedését, amellyel dr. Magyary Zoltán egyetemi tanárt, a közigazgatás egyszerüsitésének (racionalizálásának) előkészitésére kormánybiztossá nevezte ki. Magyary Zoltán „A magyar közigazgatás tükre" cim alatt, az ő szerkesztésében kiadott hatalmas munka megjelenésével kétesztendei kormánybiztosi munkáját befejezettnek látta és a miniszterelnök urhoz intézett jelentésében ezeket mondja: „Ezekkel a munkálatokkal kormánybiztosi megbizatásomnak, — amely a közigazgatás racionalizálásának előkészitésére vonatkozott, — megfeleltem, a müvet azzal a hő óhajtással van szerencsém tiszteletjel Nagyméltóságod elé terjeszteni, hogy azt az utolsó félevszázad rohanó fejlődése által előirt közigazgatási reformot, amely jelentőségében joggal mérhető 1848-iki alkotmányjogi reformunkhoz, Nagyméltóságod vezetésével a megvalósulás utjára segitse".[1] Magyary Zoltán igy missziójának eleget tett, önként s — mivel „állása tiszteletbeli volt és müködéséért sem fizetést, sem tiszteletdijat nem kapott"[2] — önzetlenül vállalt feladatát befejezte, ennek természetes következményekép lemondott kormánybiztosi állásáról, a kormány pedig — saját kérésére — érdemes szolgálatának elismerése mellett felmentette.

Ez alkalomból helyesnek és szükségesnek itéljük, hogy megvizsgálva Magyary Zoltán tevékenységét, mérlegre tegyük az elmult két év munkáját: mennyiben felelt meg a közvélemény várakozásának, kielégitette-e a reményeket, amelyeket annakidején vállalkozása felkeltett? Ezt a beszámolót szükségesnek véljük azért, mert a közvélemény a racionalizálásnak sok olyan intézkedést tulajdonitott (pl. fizetésredukció, létszámapasztás, stb.), amelyek kizárólag a gazdasági válság és a fokozott takarékosság kényszerü következményei voltak. Ezzel szemben a való tényállás az, hogy Magyary Zoltán egyrészt a racionalizálás elvi tisztázását és tudományos előkészitését vállalta, másrészt azoknak a gyakorlati közigazgatási problémáknak kijelölését, ahol a racionalizálásnak kedvező talaja van vagy lehet. Mindezt bizonyos mértékig magára hagyatva végezte. Az események nemismerésén alapuló elhamarkodott itélet volna azt állitani, hogy Magyary Zoltán működése meddő volt, mert nem kisérték azt gyakorlati eredmények. A gyakorlati eredmények produkálása nem is volt megbizatása: hiszen először elő kellett készitení és elméletileg tiszázni azt, hogy mi az a racionalizálás és hol érvényesithető? A gyakorlati megvalósitás más és uj feladat lesz, amely a feltört uton most már akadály nélkül elinditható. Magyary Zoltán kormánybiztosi müködésének ismertetése nemcsupán ténykedéseinek egyszerü felsorolását jelenti, mert munkásságának ez a kritikai méltatása megjelöli egyben azt a helyet is, amelyet a racionalizálás mozgalma a magyar közigazgatás fejlődésének történetében elfoglal.

A magyar közigazgatás racionalizálásnak munkája valójában az 1930-ik évben indult el és pedig Magyary Zoltánnak „A magyar közigazgatás racionalizálása"[3] cimü tanulmányával, amely az akkori miniszterelnök elé terjesztett javaslat formájában jelent meg. E tanulmánnyal annakidején ugyanó helyen a „Magyar Közigazgatás" részletesen foglalkozott,[4] amely fejtegetéseknek végső eredménye az volt, hogy a magyar nemzeti politikának érdeke, hogy a közigazgatás racionalizálása megvalósuljon és ezzel „az eszes emberek (álljanak) az ügyek élén", akik jól kormányoznak és jól igazgatnak.

Ha Magyary Zoltán szerepét vizsgáljuk az uj közigazgatási reformmozgalomban, azt a következő *elvi* alapokra vezethetjük vissza.

A racionalizálás fogalmát éles vonalakkal körülhatárolta, formába öntötte, a közigazgatás reorganizációs munkájának fogalmává mélyitette. A racionalizálásnak addig szétfolyó, bizonytalan körvonalu meghatározásából, erőteljes és hatalmas mozgatóerőt teremtett. A racionalizáláson addig mindenki mást értett. Az ő többhelyütt megadott fogalommeghatározásai eloszlatnak minden kétséget azirán t, hogy mit kell érteni racionalizáláson? „A közigazgatás racionalizálása azt jelenti, hogy a munka tudományos megszervezésének módszereivel keressük a lehetőségek közül a legjobbat, mert a nemzetnek joga van elvárni azt, hogy közigazgatása a kor igényeihez és saját anyagi erejéhez mérten a legjobb legyen".[5] „A közigazgatás racionalizálása azt jelenti, hogy a közigazgatást, amelyet megszoktunk történelmi produktumnak tekinteni, egy adott időpontban, mint eredményt, a maga egészében veszszük szemügyre és a teljesitményeinek mérlegén vizsgáljuk".[6]

Egész kormánybiztosi működésén végigvonuló gondolat a tisztviselők személyiségének a közigazgatás szempontjából való mérhetetlen jelentősége. Ennek a szolgálatába állitotta a jogi oktatás reformját, a gyakorlati közigazgatási vizsga megalko-

[1] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás tükre (közigazgatásunk ügyei és eljáró szervei), Budapest, 1932. III. 1.

[2] A m. kir. miniszteriumnak 1931. évi 370/M. E. sz. rendelete a közigazgatás egyszerüsitését előkészitő munkálatok megszervezése tárgyában 2. §. 1. bekezd.

[3] Budapest, 1930.

[4] Magyar Közigazgatás 1930. november hó 2-án, 44. szám.

[5] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztositása, Budapest, 1931. 30. l.

[6] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztositása, Budapest, 1931. 3. l.

tását,[7] a minősítési törvény egyes elavult intézkedéseinek megjavitását és a köztisztviselők szolgálati pragmatikájának megvalósitását. „A magyar köztisztviselő ép oly kitünő emberanyag, mint a magyar katona. Jó vezetés mellett a legmagasabb teljesitményekre képes“.[8] „Nem lehet eléggé hangsulyozni, hogy a munka (A magyar közigazgatás tükre) létrejövetelének egyik nagyértékü gyümölcse annak a bebizonyitása, hogy céltudatos megszervezés és rendületlen vezetés mellett a miniszteriumok ilyen merőben ujszerü, sok nehézséggel járó és valamennyitől magas szinvonalu erőfeszitést kivánó munkára is eredménnyel összefoghatók. A magyar közigazgatásnak vannak kellő számban nagyképességü és nagy teljesitményekre képes tisztviselői, csak méltó feladatok kitüzésével, az egyéni felelősség, az igazságos elismerés biztositásával ki kell belőlük váltani képességeik javát“.[9]

Termékeny gondolat volt a magyar közigazgatás egységének az erőteljes hirdetése. Természetesen vannak a magyar közigazgatás történetében a multban is törekvések, amelyek céltudatosan kivánták közigazgatásunknak egységben való szemléltetését. Magyary Zoltánnak nemcsupán az az érdeme, hogy ezt a gondolatot ujra felszinre hozta, hanem szünet nélkül és fáradhatatlanul mutatott rá a magyar közigazgatásban tapasztalható kettősségre és ennek hátrányaira. „A közigazgatás szervezetének ujjáépitése és egyszerüsitése terén fontos tennivalók és kiadós lehetőségek vannak annálfogva, hogy 1867 óta közigazgatásunkban két irányu párhuzamosság fejlődött ki. Az egyik az állami és önkormányzati közigazgatás közt, a másik az állami közigazgatáson belül a pénzügyi és a többi közigazgatási ágak közt. 1848 előtt a vármegye a közigazgatás általános szerve volt. 1867 után azonban a vármegye mellett az állami közigazgatásnak számos ága (a dekoncentráció) fejlődött ki, egyrészt vármegyei funkcióknak államositása utján, ami az igazságszolgáltatás államositásával kezdődött, másrészt uj közigazgatási feladatoknak az állam által való megoldása utján, amelyek nem tartoztak előbb a vármegye hatáskörébe. Az eredmény az, hogy ma a törvényhatóságokban önkormányzati és tekintélyes számu állami közigazgatási szervek vannak lazán egymás mellé rendelve. A pénzügyigazgató, tanfelügyelő, rendőrkapitányság, államépitészeti hivatal főnöke, gazdasági felügyelő, állatorvos, esetleg iparfelügyelő, erdőhivatal, stb., önállóan működnek. Egymásközti kapcsolatuk igen laza és a közigazgatási bizottság, amely ezt a kapcsolatot leginkább képviselte, az 1929:XXX. tc. megalkotása által sokat vesztett tekintélyéből. Párhuzamosság és a közigazgatásnak ebből származó hátrányai találhatók tehát nemcsak az önkormányzat és a dekoncentráció szervei közt, hanem a dekoncentráció különböző állami szervei közt is. A másik feltünő párhuzamosság abban áll, hogy a pénzügyi közigazgatás szervezetileg és jogilag teljesen külön életet él. Ennek történeti magyarázata van. A pénzügyi közigazgatás előbb fejlődött ki, mint a többi és a pénzügyi jog, bár a közigazgatási jognak integráns része, annak szintén legkorábban fejlődött és több tekintetben leghaladottabb ága“.[10] Annak illusztrálására, menynyire nem időszerütlen a közigazgatásnak az egységére felhivni időnkint a közfigyelmet, szolgáljon tanulságos például a vármegyei közigazgatás rendezéséről szóló 1891:XXXIII. tc.-nek a története. E törvény mondotta ki, hogy „a közigazgatás a vármegyékben állami feladatot képez, melyet kinevezett állami közegek intéznek, részint önállóan, részint a törvény korlátai közt, önkormányzati elemek közremüködésével“. A törvény utasitja a belügyminisztert, hogy erre vonatkozólag törvényjavaslatokat terjesszen elő. E törvényjavaslatok sohasem kerültek a parlament elé, tehát az abban lefektetett elv a törvényhozásnak elvi deklarációja csupán, amelynek szankciója nincs. Teljesen analog a „Ratio Educationis“-nak azzal a kijelentésével, hogy a népoktatásügy politikum, tehát állami feladat. Mégis az 1907:LVIII. tc. hatályon kivül helyezi ezt az elméleti tételt és az indokolásban kimondja, „hogy az 1891:XXXIII. tc.-ben a nemzet pálcát tört a választási rendszer fölött, most, midőn a nemzet ujra felkarolja ezt a rendszert, a fölötte kimondott marasztaló itéletet hatályon kivül kell helyezni“.

[7] Ezért állapitja meg Terstyánszky Jenő, hogy Magyary fellépése előtt csak beszéltek a gyakorlati vizsgáról, mig az ő tevékenysége folytán az ügy egyszerre a tettek stádiumába lépett. (A Vármegye, 1933, febr. 10-én. 5. sz. 3. l.)

[8] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztositása, Budapest, 1931. 5. l.

[9] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás tükre, Budapest, 1932. IX. 1.

[10] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás racionalizálásának programmja, Budapest, 1932. 8. l.

További elvi jelentőségü törekvése Magyary Zoltánnak közigazgatásunk egységes vezetése. Ennek a gondolatnak az alátámasztására forditott talán legtöbb fáradságot és munkát. Fáradhatatlan volt a külföldi példák[11] — a francia, az olasz, az angol, az Egyesült Államok példáinak felvonultatásában — annak igazolására, hogy „a kérdések, melyek meghaladják valamelyik tárca ügykörét, tehát egyikbe se férnek be teljesen“ a miniszterelnöknek, mint az egész közszolgálat fejének gondjaira bizassanak, akinek felelőssége igy a közigazgatás szervezetének és működésének gazdaságosságáért és eredményességéért is kimondható.

Ez elvi jelentőségü törekvéseken kivül, de mindenesetre ezeknek *gyakorlati megvalósitása* érdekében a *konkrét kérdéseknek* egész sorozatát vette munkába.

Megindultak a közigazgatási statisztika megszervezésének munkálatai, amelyeknek során a közigazgatás egész személyzetéről és pedig az állami és önkormányzati személyzetről készül statisztikai felvétel. Elkészült „A magyar közigazgatás területi alapjai“[12] cim alatt a különböző szakigazgatási szervek területi beosztására vonatkozó munkálat, térképekkel és megfelelő magyarázattal. E könyv tanusága szerint „közigazgatásunk szerveinek területi beosztása az egységes szervezési szempont hiánya miatt, oly változatosan alakult, hogy két teljesen egyenlő beosztás nem található.[13]

Az országgyülés 33-as bizottsága által kiküldött 6-os albizottságnak felkérésére foglalkozott és javaslatot készittetett a budapesti közhivatali kézbesitőszolgálat átszervezése ügyében.

Előterjesztésére a minisztertanács megbizást adott a hatályos jogszabályok megállapitására, uj szövegezésére és uj kiadására vonatkozó munkálatok meginditására.

[11] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztositása, Budapest, 1931. 21. l.

[12] Hantos Gyula: A magyar közigazgatás területi alapjai, Budapest, 1931.

[13] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztositása, Budapest, 1931. 6. l.

Jelentőségében és méreteiben legnagyobb munkálat a közigazgatásunk ügyeiről és eljáró szerveiről készült hatalmas könyv, amely „A magyar közigazgatás tükre“ cim alatt közel 10.000 egyes, konkrét közigazgatási ügy egész aktabeli pályafutását, a különféle közigazgatási fórumokon át való utját, a reá vonatkozó összes jogforrások tüzetes felsorolását, az esetleges közigazgatási birósági panaszjog feltüntetését foglalja össze. Ennek jelentősége nemcsupán abban van, hogy kiindulásul és alapul szolgál minden ezután elkövetkezendő közigazgatási reform számára, de lélektani és tisztviselői erkölcsi szempontból alig felmérhető a jelentősége annak a körülménynek, hogy az összes miniszteriumok minden előadójának vállvetett és összhangzatos, egymásba kapcsolódó munkája hozta létre.

Az elvi és gyakorlati vivmányokon kivül külön meg kell emlékezni a *tudományos eredményekről*, amelyek egyes közigazgatási kérdéseknek tudományos feldolgozásáról számolnak be és a kiadványoknak következő tekintélyes sorozatát tüntetik fel: A vezérkarok szervezete és működése (Julier Ferenc); A közigazgatási biráskodás és legujabbkori fejlődése (Martonyi János); A magyar tanyai közigazgatás; a tanyapolitika vázlata (Kiss István); A budapesti közhivatali kézbesitési szolgálat; munkavizsgálati jelentés és átszervezési javaslat (Fluck András); A gazdasági tanácsok a nemzeti gazdaságpolitika szakértő szervei (vitéz Guotfalvy-Dorner Zoltán); A szabatos törvény, a jogszabályok szerkesztése és közzététele (Mártonffy Károly).

Itt kell megemlitenünk azt is, hogy a Rockefeller Foundation meghivta Magyary Zoltánt, mint „visiting professor“-t az Egyesült Államokba, amely minőségben négy hónapon a helyszinen tanulmányozta az amerikai közigazgatás elméleti és gyakorlati vivmányait. A tanulmányut teljes egészében, beleértve az utazási költségeket is, a Rockefeller Foundationt terhelvén, a mai gazdasági viszonyok között, amelyek az Egyesült Államokat is sujtják, a meghivásnak kétszeres jelentősége van, annál inkább, mert a magyar államnak egyetlen fillér áldozatába sem került az, hogy a magyar közigazgatási jogi professzor egészitse ki ismereteit külföldön.

Gróf Bethlen István szerint, aki a közigazgatás racionalizálása gondolatának tüzhelyet épitett, „a közigazgatás korszerü átszervezése és egyszerüsitése végett szellemi központot teremtett, mert — kell valami helynek lenni, ahol az eszmék koncentrálódjanak. A kormányzatnak szüksége van megfigyelő helyre, amely mentes a resszortérdektől és elfogultságtól, amely lámpásával bevilágitsa a bürokrácia rejtett helyeit, szertesugározza a modern szervezési és kormányzati gondolatokat“.[14] Ennek a kivánságnak igyekezett Magyary Zoltán minden tekintetben megfelelni és az eredmények igazolják, hogy ennek minden tekintetben eleget is tett. Bármiként fogjuk fel a racionalizálást — mint tényt, mint problémát — a megvalósitása a tudományos módszernek a kérdése, mert „a racionalizálás a közigazgatás belső fejlődésének követelménye“. Magyary Zoltánnak éppen abban van az érdeme, hogy ami addig a magyar közéletben csupán tény-kérdés és problémakérdés volt, azt tudományos szinvonalra emelte és a szellemi, az elméleti előkészités fontosságát hangsulyozta. „A racionalizálási kormánybiztos a helyzetét és hivatását sokszor érzi hasonlónak az 1848-as átalakulást előkészitő u. n. doctrinairek szerepéhez, akik abban az időben szintén általános nemzetközi mozgalomként fejlődő eszméknek Magyarországon való időszerüségét hirdették és megvalósitásukért a tudomány eszközeivel küzdöttek“.[15] Az elmélet és gyakorlat nagy antagonistái vitatkozhatnak arról, hogy az elmélet vagy a gyakorlat-e a prius és a másik a posterius, hogy az egyik, vagy a másik a fontosabb és jelentősebb. Annak határozott és nyomatékos hangsulyozása mellett, hogy a gyakorlati célokat szolgáló közigazgatástan és közigazgatási jog tudományának müvelésében a gyakorlati megvalósitás, az eszmének a gyakorlatba való átültetése a végső és elérendő cél, mi a magunk részéről a Magyary Zoltán álláspontján állunk és valljuk, hogy a közigazgatási problémáknak tudományos megmunkálása, tehát szellemi, elméleti előkészitése nélkül nincs gyakorlati eredmény. Ezen a ponton az elméletnek nagy alkotóját hivhatjuk tanuul: a XIX. évszázad legélesebb elméjü spekulativ bölcselőjét, Hegelt.[16] Szerinte „az elméleti munka többet teremt, mint a gyakorlati tevékenység, mert ha a képzetek világa átalakulóban van, a való élet sem áll helyt“. A tudományos munkán és a konkrét gyakorlati kérdések felvetésén kivül, e nagyjelentőségü elvnek adott életet Magyary Zoltán. Ezekben van kétségtelen eredménye. Ezért aktiv az ő kormánybiztosi mérlege.

[14] A Magyar Közigazgatás Némethy Károly Emlékkönyve. Előszó. Budapest, 1932.

[15] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás tükre, Budapest, 1932.

[16] „Die theoretische Arbeit bringt mehr in der Welt zustande, als die praktische: ist das Reich der Vorstellung revolutioniert, so hält die Wirklichkeit nicht mehr stand!“

A közigazgatási biróságról szóló törvény megváltoztatása.*

Ritka jelenség az, hogy egy törvényt, amely a hozzáfüzött várakozásokat 100%-ig beváltotta, amelynek működése osztatlan megnyugvást keltett és szinte a jogeszméjének a megtestesülése volt, szervezetében

* Lapunk következetes elvi álláspontjához képest — mely minden tárgyilagos birálatnak, eszmeharcnak tért nyit — változatlanul közöljük régi értékes külmunkatársunknak mostani hozzászólását is, anélkül, hogy ezzel elvileg és gyakorlatilag azonositanók magunkat. Sőt a mi régi, változatlan meggyőződésünk ezzel a felfogással merően ellenkezik.

Mi eleitől fogva a *kétfoku* érdemben döntő közig. biráskodás hivei voltunk. Igy tervezte ezt annak idején az 1896. évi XXVI. t.-c. eredeti javaslata is, amelyik törvényhatóságonkint kivánt I. foku közig. biróságokat szervezni. Az eredeti elgondolás — az idevonatkozó tervezet hiányossága miatt — törvényhozási tárgyalás közben módosult, az alsófoku biróságok felállitása *egyelőre* elmaradt. Az *egyetlen foku* érdemben döntő biróság szervezését jóformán mindenki átmeneti jellegünek tekintette; — a végcél eleitől fogva: a biróság csonka intézményének kiépitése maradt. Ez a kiépités különböző okokból mind máig késett, de a közel jövőben minden valószinüség szerint megvalósul.

Elméletileg, gyakorlatilag egyaránt kivánatos, sőt szükséges is a tervezett reform. *Egyetlen foku* érdemben döntő közig. biráskodás jóformán unikum. A kontenciózus ügyek nagy részének természete nem teszi indokolttá, hogy — gyakran egészen jelentéktelen kérdésekkel — a Curiával egyenrangu felső közig. biróság foglalkozzék. A decentralizációt már csak a birósági hatáskör kiterjesztésének *elvi* indokoltsága is *gyakorlati* szükséggé teszi. A különben is tul nagy látszámu egyetlen foku közig. biróság itélőbirái létszámának tovább szaporitása nem lenne kivánatos megoldás.

Mi a magunk részéről a birósági reformnak, a decentralizációnak, az alsófoku biróságok felállitásának szükségét eldöntött kérdésnek tekintjük. A mikénthez, a megoldás részleteihez természetesen sok szó fér. Ehhez mi is természetszerüen hozzászólunk, t. munkatársunknak is bősége alkalma lesz még hozzászólni.

Egyelőre ennyit kivántunk olvasóink előtt — minden félreértés elkerülése végett — ezuttal elmondani. *Szerk.*

oly módon változtassunk meg, hogy az uj formájában már nem a régi, sem külső vonatkozásaiban, sem belső életnyilvánulásaiban.

A Közigazgatási Biróságról szóló 1896:XXVI. t.-c. érdemben döntő egyetlenfoku biróságot szervezett és az alsófoku közigazgatási biróságok létesitését elejtette. Az alsófoku közigazgatási biróságok felállitása szükségességének gondolata azóta folyton kisértett, de eleinte inkább akadémiai kérdésként kezelték, jogászgyüléseken, ankéteken tárgyalták, legutóbb azonban már a közigazgatási politika legakutabb kérdésévé vált, szinte jelszószerü ereje támadt, amellyel számolni kellett. Az 1929. év juniusában a parlament országos határozattal utasitotta a belügyminisztert, hogy az alsófoku közigazgatási biróságok felállitása tárgyában terjesszen elő törvényjavaslatot.

Az alsófoku közigazgatási biróságok felállitását a Közigazgatási Biróság munkával való tulterheltségével igyekeznek indokolni. De kérdés, hogy ez az indok helytálló-e? Mert hisz, ha valamely intézmény munkával tul van terhelve, akkor létszámszaporitással és nem uj intézmények létesitésével szoktak segiteni a bajon. Ez volna tehát a logikus eljárás az egyébként nagy birói létszám felett rendelkező Közigazgatási Biróság munkaszaporulata tekintetében is. Az alsófoku biróságok felállitása esetén talán lehetne helyes munkabeosztással és hatáskör megállapitással a Közigazgatási Biróságot tehermentesiteni; de vajjon ezek az alsófoku biróságok tekintély és jogi-tudás tekintetében felvehetnék-e a versenyt a mai Közigazgatási Birósággal? Mert ne feledjük el, hogy az ilyen biróság nem mechanizmus, hanem organizmus és azért volt a Magyar Közigazgatási Biróságnak oly nagy tekintélye, mert a kitünő birói kar élén egy Wlassics állott, — utódja is méltó hozzá — akinek ujévi programmadására felfigyelt az ország egész birói és közigazgatási közvéleménye és azokból a programmszerü megnyilatkozásokból áradt az a szellem, amely a Közigazgatási Biróság munkáját hatályossá, eredményessé tette.

El lehet-e képzelni, hogy a kir. táblai székhelyeken működő alsófoku közigazgatási biróságok vezetői ugyanazzal a tekintéllyel fognak rendelkezni, amelylyel a mostani Közigazgatási Biróság mindig gondosan kiválasztott vezetője rendelkezik? Csakis nagytudással és tekintéllyel rendelkező vezető képes a Közigazgatási Biróságnak célirányos működését biztositani.

Nem is lehet elgondolni, hogy a jogegység biztositása mikképp történjék meg az alsófoku közigazgatási biróságok felállitása esetében. Pedig ez nagyon fontos kérdés. Mert hisz, ha a közigazgatás decentralizációját a birói jogvédelem kiterjesztésével akarjuk megoldani és a közigazgatási ügyeket nem engedjük a legfelsőbb fórumokig, a miniszteriumokig jutni, akkor a jogegység biztositása eminens szükségesség. A csodálkozást semmiesetre sem lehet elfojtani egy ilyen fejlődésü folyamat láttára, mert itt ellenértéket nem nyujt a miniszternek az a kötelessége, hogy a II. fokon határozni hivatott hatóságok működését ellenőrizni tartozik.

Az alsófoku közigazgatási biróság megszervezésének módjáról a belügyminiszter ur f. évi március hóban tartott parlamenti beszédjében a következőket mondotta: „Ennek a törvényjavaslatnak — az 1929. évi XXX. t.-c. módositásáról és kiegészitéséről szóló törvényjavaslatnak“ — hogy ugy mondjam testvére — vele egyidőben készült, de sajnos fizikai okokból és más körülmények miatt nem tudtam vele együtt benyujtani, az alsófoku közigazgatási biróság megszervezése. Röviden ismertetem elgondolásomat, az a szándékom, hogy a kontenciózus természetü ügyeket és pedig szélesebb körben mint eddig, végső fokon birói-lag intéztessem el. Ezért tervezem azt, hogy a Kir. Táblákkal kapcsolatban állitsunk fel közigazgatási biróságokat szervezeti szempontból ugyanolyan elgondolás mellett, mint a mostani Közigazgatási Biróságnál, tehát felében közigazgatási és felében birói minősitésü tagokból. Ezek fogják az elsőfoktól hozzájuk érkezett közigazgatási kontenciózus ügyeket birói döntéssel elintézni. Ami már most azoknak az ügyeknek körét illeti, amelyeket birói elintézés alá akarok utaltatni, arra vonatkozólag egyelőre csak annyit mondhatok, hogy a kört tágitani kivánom, de attól az elvi álláspontból nem kivánok eltérni, hogy a tisztán diszkrecionális természetü közigazgatási ügyek birói döntés alá ne kerüljenek“.

Nem ismeretes még a miniszter urnak az álláspontja abban a tekintetben, hogy a jelenlegi Közigazgatási Biróságnak mi volna a hatásköre, de a Közigazgatási Biróság uj elnökének folyó évi január hó 14-én tartott székfoglaló beszédjéből az tünik ki, hogy a tervezett reformmal, annak mint felső biróságnak alkotmánybirósági jellege még jobban kidomborodnék, amiben ő a jövő fejlődésének irányát látja. Nem lehetetlen tehát, hogy az alsófoku közigazgatási biróságok felállitásáról szóló törvényjavaslat a jelenlegi Közigazgatási Biróságot megteszi alkotmánybirósággá és emellett szervez még más alsófoku közigazgatási biróságokat. Ez esetben tehát kétféle közigazgatási biróság volna, amelyek egymással kapcsolatban nem is állnának biráskodási szempontból, mert hisz az alsófoku biróságok végérvényesen döntenének és a mostani biróság azoknak nem lenne fellebbviteli fórumuk. Bizonyos bifurkációs helyzet állana tehát be: a közjogok a legfelsőbb Közigazgatási Biróság elébe tartoznának, a kontenciózus ügyek pedig az alsófoku biróságokhoz.

Tulajdonképpen nem oportunus erről a kérdésről véleményt mondani, hisz egy még nem ismert, előkészités alatt álló törvényjavaslatról van szó és legalább is meg kellene várni annak a benyujtását. De ha egy közigazgatási ember azt látja, hogy kapcsolatban az általános racionalizálási intézkedésekkel, a Közigazgatási Biróság reformjával akarják a közigazgatást egyszerübbé és gyorsabbá tenni és a legfelsőbb közigazgatási impériumot a minisztériumtól a biróságra átháritani; akkor nyugtalankodni kezd. Legalább is félve, aggódva és féltékenykedve látja a közigazgatásnak elbiróisitását.

Ha a törvényhozásnak a vármegyékkel szemben követett politikáját figyeljük, meg kell állapitanunk, hogy az autonómia jogait sok tekintetben megnyirbálták és ez az irányzat még ma sem szünt meg; mert hisz ha a kormányhatóság bejelenti, hogy a mai gyámügyi hatóságokat államositani akarja, akkor ebben a törekvésben — akár milyen feladat is a gyámügy ellátása — a vármegyék ősi jogának a megnyirbálása foglaltatik. Ezt csak tényként emelem ki. Ezzel a tendenciával szemben azután igazán nem korrektivum, ha a jogorvoslati apparátusban a felülvizsgálati jog kikapcsolásával, oda állitjuk a vármegyéket, mint az igazi autonomia letéteményeseit, amelyek az ügyek egy részét végérvényesen elintézik. Ha ilyenben tehermentesitjük is a miniszteriumokat, igazi racionalizálást nem érünk el, mert hisz a közigazgatási birósági perut megnyitásával és a kontenciózus ügyek fogalmi körének kiterjesztésével még szélesebb lehetőségeket nyujtunk, az amugy is tultengő pereskedő hajlandóságnak. Vagyis végeredményben még több vita és pereskedés lesz, tehát nem érünk el egyszerüsitést semmi vonalon és a komplikáltságnak, bonyolultságnak levezetésére még drága birói szerveket kell létesitenünk. Nem takaritunk meg semmit, hanem inkább több kiadást okozunk uj intézmények létesitésével. Az alsófoku közigazgatási biróságnak az itélőtáblák keretébe való beillesztése szinte megoldhatatlan feladat, a lényegben pedig megtakaritást alig jelent, mert külön birák kellenek, külön segédhivatali személyzet is szükséges és kérdés, hogy a tábláknak lesznek-e diszponibilis helyiségei?

Hány uj birót kell majd az alsófoku biróságokhoz kinevezni, hisz a mai Közigazgatási Biróság nagy létszámu személyzetéből senki sem fog a vidékre vágyakozni. Csakhamar be fog állani az a helyzet, hogy a régi Közigazgatási Biróság a maga nagy apparátusával nem lesz eléggé foglalkoztatva, mig a vidékiek nem fogják győzni a munkát. A jogbiztonság érzete pedig nem lesz meg oly mértékben, mint régebben volt annál a biróságnál, amely az ország középpontjában, távol minden lokális hangulattól — ne mondjuk befolyástól — intézte az ügyeket. A közigazgatási ügyeket nem lehet nálunk a lokális hangulattól teljesen függetlenül intézni. Az elérhetetlen magasságban, szinte havasi hegyormok közt trónoló közigazgatási biróséghoz nem jutnak el a lokális hangulatok.

Igen merész lépésnek tartom a Közigazgatási Biróság megbolygatását. Ennek a terve nem organikus fejlődési folyamat, sem a közigazgatás egyszerüsitése, sem a munkával tulterhelt Közigazgatási Biróság tehermentesitése szempontjából. A kontenciózus ügyek fogalmi körének kiterjesztése azért, mert a fellebbezési lehetőségek szükülnek — ha más ok nincs rá — nem indokolt, mert ez csak a peresitési lehetőségek tágitása.

Akkor hagyjuk meg inkább a régi rendszert. A Közigazgatási Biróságnak munkaszaporulatát célirányosabban küzdhetjük le létszám szaporitással, mint ujabb biróságok felállitásával. A kétlaki közigazgatási biróságoktól semmi jót nem várhatunk, legfeljebb azt, hogy a mostani kiválóan bevált biróság helyett két reformált intézmény lát napvilágot, amelyek bár koordináltak, mégis az egyik alkotmány-biróság a másik Közigazgatási Biróság. Az egyszerüsités helyett komplikáltság lesz az eredmény.

Én ezzel a szerény és bizonyára nem fontos véleményemmel nem léptem volna a nyilvánosság elé, ha nem olvastam volna a napokban a Közigazgatási Biróság egyik tanácselnökének egy cikkét, amelyben más cikkeire való utalással azt fejtegeti, hogy a tervbe vett reformnál szándékolt és elérhető célok megvalósitását jobban biztositanák a mostani Közigazgatási Biróság szervezetében és munkarendjében eszközlendő változtatások. Biztositanák a lehető legnagyobb szakszerüséget és jogegységet s amellett tizedrész annyi költségbe kerülnének, mint az alsófoku biróságok felállitása és fenntartása. Bár a cikkirónak egyéb cikkeit nem olvastam, mégis lényegben kétségtelenül egyezik álláspontunk és ha a közigazgatási biróságnak egy oly tekintélyes embere elitéli a tervezett reformot, én is vehetek magamnak bátorságot ugyan ilyen eljárásra.

Lucidus.

PÉNZÜGY.

Az 1933/34. évi költségvetés részletei.

A pénzügyminiszter expozéjának ismertetésekor kilátásba helyeztük, hogy a költségvetés részleteire még vissza fogunk térni; ennek az igéretünknek az alábbiakban teszünk eleget.

Arról, hogy az összesen 76.2 millió pengőt kitevő hiányt a miniszter miként akarja eltüntetni, már tájékoztattuk lapunk olvasóközönségét.

Azt, hogy a kiadások és bevételek az egyes tárcáknál és üzemeknél millió pengőkben mikép alakulnak, az alábbi táblázat szemléletében mutatja:

I. Állami közigazgatás.

	Kiadás	Bevétel
Kormányzó tiszteletdija	0·1	—
Kormányzóság	0·6	0·1
Országgyülés	4·0	—
Állami adósságok	101·2	22·7
Békeszerződési terhek	0·9	—
Állami közigazgatás nyugellátásai	147·3	—
Legfőbb állami számvevőszék	0·4	—
Közigazgatási biróság	0·7	—
Miniszterelnökség	4.9	0·4
Külügyminisztérium	9·4	2·5
Belügyminisztérium	129·1	12·2
Pénzügyminisztérium	90·3	693·4
Kereskedelemügyi minisztérium	39·5	6·1
Földmivelésügyi minisztérium	27·9	6·6
Vallás- és közoktatásügyi minisztérium	87·2	6·6
Igazságügyi minisztérium	33·7	2·0
Honvédelmi minisztérium	87·7	0·2
I. összesen	764·9	752·8

II. Állami üzemek.

	Kiadás	Bevétel
Posta, távirda és távbeszélő	75·3	97·8
Államvasutak	205·2	210·6
Állami vas-, acél- és gépgyárak	17·4	12·0
Állami erdőgazdasági birtokok	2·5	2·7
Állami mezőgazdasági birtokok	5·4	6·4
Selyemtenyésztés	1·2	1·1
Postatakarékpénztár	9·7	11·0
Kőszénbányászat	2·5	2·7
Állami üzemek nyugellátásai	89·2	—
II. összesen	408·4	344·3
A közigazgatás és üzemek együtt	1173·3	1097·1

Ha most már összehasonlitásokat teszünk a mult évi költségvetéssel, a következő változásokat észlelhetjük.

A *közigazgatásnál* a személyi járandóságok 14·5 millió pengővel 250·2 millióra apadnak. Ez a személyzet csökkentésének és az illetmények lefaragásának az eredménye. A személyi kiadások az összes kiadásoknak egyharmadát teszik.

A *nyugdijak* összege 1·7 millióval 135·6 millióra emelkedik. A nyugdijakat is apasztotta ugyan a kormány, de a nyugdijasok száma emelkedik és ezenfelül a régi, kisebb nyugdiju elemet fokozatosan felváltják a később nyugdijazottak, akik magasabb összegű ellátásban részesülnek. A létszám 710 nyugdijassal, 695 özveggyel, 224 árvával, 29 kegydijassal és 7 életjáradékossal emelkedett. A nyugellátások emésztik fel a közigazgatási kiadásoknak 17·7 százalékát. Az 1924/25. évi költségvetésben ezeknek a terheknek aránya még csak 12·8 százalék volt.

Ellenben csökkent az *önkormányzatok* alkalmazottainak és nyugdijasainak járandóságaihoz adott állami hozzájárulás, szintén az ellátmányok apasztása folytán. Ez összesen 47·4 milliót tesz ki és 1·9 millióval kevesebb a mult évinél.

A dologi és átmeneti kiadásokat sikerült 24·2 millióval 201·4 millióra leszoritani, ami az egész országban érvényesitett nagymérvü takarékosságnak és bizonyos átszervezésnek az eredménye.

A békeszerződési terhek csak 0·9 millióra rugnak, *a beruházások* sajnos csak 19·2 milliót tesznek ki. Itt 2·1 milliónyi csökkentés van, mert csak a folyamatban levő és nem halasztható beruházási munkák folytatódnak.

Az adóbevételeknel, az életbelépett adókulcsemelések ellenére is nagymértékü csökkenéssel számol a kormány.

Ez az előre látható csökkenés *a földadónál* 0·8 millió, *a társulati adónál* 3·5 millió, *a jövedelemadónál* 4 millió, *a vagyonadónál* 0·5 millió, *az alkalmazottak különadójánál* 0·6 millió, *a nyilvános betegápolási pótadónál* 1 millió pengőt tesz ki.

Ezzel szemben 1 millió emelkedés várható *a házadónál*, 6·7 millió *a rokkantellátási adónál* és 1 millió *az autóadónál*.

A forgalmiadók keretében az ált. forgalmiadónál 3·8 millió, a cukorrépa forgalmiadónál 0·2 millió, az értékpapirforgalmiadónál 0·2 millió és a fényüzesi forgalmiadónál 2·5 millió pengő csökkenés vétetett figyelembe.

A vagyonátruházási illetéknél 4·7 millió, a törvénykezési illeteknél 3 millió, a közigazgatási illetéknél 1 millió, a fuvarozási illetéknél 2 millió csökkenésre számithatunk.

A fogyasztási adók között csökken a szeszadó 2·5 millió, a sörado 1·3 millió, az ásványolajadó 2·3 millió és a gyujtószerado 0·3 millió pengővel. Többlet várható a cukoradónál 1·5 millió, a szivarkahüvely és szivarkapapir adónál 2·4 millió pengővel és uj tétel a költségvetésben a villamos fényforrások és elektroncsövek adója 2 millió pengővel.

A vámjövedék bevétele 9·5 millió, a dohányjövedéké 19·5 millió pengővel csökken.

Többlet van *a sójövedéknél* 0·1 millió pengő.

Az állami üzemek bevételei is igen redukált mértékben vannak felvéve a költségvetésbe, különösen azért, mert a MÁV bevételei a külföld elzárkozó politikája miatt tetemesen apadtak. Azonban ennek ellen sulyozására az üzemek átszervezése és racionalizálása van folyamatban, amelyre vonatkozó intézkedésektől javulást várhatunk. Az üzemek kiadásai olyan alapos revizión mentek keresztül, hogy a Déli-vasut költségvetése nélkül 10·7 millió pengő apadás volna kimutatható, igy azonban sajnos mégis 7·3 millió pengő emelkedés van.

Az egyes üzemeket terhelő ellátásokat, valamint a beruházási kölcsönök kamatait is figyelembe véve, a posta-távirda és távbeszélőnél 9·6 millió pengő felesleg mutatkozik s felesleget mutat ki a postatakarékpénztár és a kőszénbányászat is; azonban ugyanakkor a MÁV hiánya 61·8 millió, az állami vas- és gépgyáraké 12·7 millió és a selyemtenyészeté 0·2 millió pengőt tesz ki.

Az állami üzemeknél a személyi kiadások még a Déli-vasut betudásával is 10 millióval apadtak, a nyugellátások ellenben 7 millióval emelkedtek. A dologi, üzemi kiadások, az üzemeket terhelő adósságok kamatait is figyelembe véve, 11·2 millióval apadtak, a beruházások pedig 3·5 millióval nőttek.

Ezekben ismertettük, nagy vonalakban, az állami költségvetés részleteit és bizakodva várjuk, hogy a három évre tervezett különféle pénzügyi müveletek és a szigoruan előirt takarékosság eredményei meghozzák nekünk a deficitmentes, ugynevezett normál költségvetést.

P. J.

tását,[7] a minősítési törvény egyes elavult intézkedéseinek megjavitását és a köztisztviselők szolgálati pragmatikájának megvalósitását. „A magyar köztisztviselő ép oly kitünő emberanyag, mint a magyar katona. Jó vezetés mellett a legmagasabb teljesitményekre képes“.[8] „Nem lehet eléggé hangsulyozni, hogy a munka (A magyar közigazgatás tükre) létrejövetelének egyik nagyértékü gyümölcse annak a bebizonyitása, hogy céltudatos megszervezés és rendületlen vezetés mellett a miniszteriumok ilyen merőben ujszerü, sok nehézséggel járó és valamennyitől magas szinvonalu erőfeszitést kivánó munkára is eredménnyel összefoghatók. A magyar közigazgatásnak vannak kellő számban nagyképességü és nagy teljesitményekre képes tisztviselői, csak méltó feladatok kitüzésével, az egyéni felelősség, az igazságos elismerés biztositásával ki kell belőlük váltani képességeik javát“.[9]

Termékeny gondolat volt a magyar közigazgatás egységének az erőteljes hirdetése. Természetesen vannak a magyar közigazgatás történetében a multban is törekvések, amelyek céltudatosan kivánták közigazgatásunknak egységben való szemléltetését. Magyary Zoltánnak nemcsupán az az érdeme, hogy ezt a gondolatot ujra felszinre hozta, hanem szünet nélkül és fáradhatatlanul mutatott rá a magyar közigazgatásban tapasztalható kettősségre és ennek hátrányaira. „A közigazgatás szervezetének ujjáépitése és egyszerüsitése terén fontos tennivalók és kiadós lehetőségek vannak annálfogva, hogy 1867 óta közigazgatásunkban két irányu párhuzamosság fejlődött ki. Az egyik az állami és önkormányzati közigazgatás közt, a másik az állami közigazgatáson belül a pénzügyi és a többi közigazgatási ágak közt. 1848 előtt a vármegye a közigazgatás általános szerve volt. 1867 után azonban a vármegye mellett az állami közigazgatásnak számos ága (a dekoncentráció) fejlődött ki, egyrészt vármegyei funkcióknak államositása utján, ami az igazságszolgáltatás államositásával kezdődött, másrészt uj közigazgatási feladatoknak az állam által való megoldása utján, amelyek nem tartoztak előbb a vármegye hatáskörébe. Az eredmény az, hogy ma a törvényhatóságokban önkormányzati és tekintélyes számu állami közigazgatási szervek vannak lazán egymás mellé rendelve. A pénzügyigazgató, tanfelügyelő, rendőrkapitányság, államépitészeti hivatal főnöke, gazdasági felügyelő, állatorvos, esetleg iparfelügyelő, erdőhivatal, stb., önállóan működnek. Egymásközti kapcsolatuk igen laza és a közigazgatási bizottság, amely ezt a kapcsolatot leginkább képviselte, az 1929:XXX. tc. megalkotása által sokat vesztett tekintélyéből. Párhuzamosság és a közigazgatásnak ebből származó hátrányai találhatók tehát nemcsak az önkormányzat és a dekoncentráció szervei közt, hanem a dekoncentráció különböző állami szervei közt is. A másik feltünő párhuzamosság abban áll, hogy a pénzügyi közigazgatás szervezetileg és jogilag teljesen külön életet él. Ennek történeti magyarázata van. A pénzügyi közigazgatás előbb fejlődött ki, mint a többi és a pénzügyi jog, bár a közigazgatási jognak integráns része, annak szintén legkorábban fejlődött és több tekintetben leghaladottabb ága“.[10] Annak illusztrálására, menynyire nem időszerütlen a közigazgatásnak az egységére felhivni időnkint a közfigyelmet, szolgáljon tanulságos például a vármegyei közigazgatás rendezéséről szóló 1891:XXXIII. tc.-nek a története. E törvény mondotta ki, hogy „a közigazgatás a vármegyékben állami feladatot képez, melyet kinevezett állami közegek intéznek, részint önállóan, részint a törvény korlátai közt, önkormányzati elemek közremüködésével“. A törvény utasitja a belügyminisztert, hogy erre vonatkozólag törvényjavaslatokat terjesszen elő. E törvényjavaslatok sohasem kerültek a parlament elé, tehát az abban lefektetett elv a törvényhozásnak elvi deklarációja csupán, amelynek szankciója nincs. Teljesen analog a „Ratio Educationis“-nak azzal a kijelentésével, hogy a népoktatásügy politikum, tehát állami feladat. Mégis az 1907:LVIII. tc. hatályon kivül helyezi ezt az elméleti tételt és az indokolásban kimondja, „hogy az 1891:XXXIII. tc.-ben a nemzet pálcát tört a választási rendszer fölött, most, midőn a nemzet ujra felkarolja ezt a rendszert, a fölötte kimondott marasztaló itéletet hatályon kivül kell helyezni“.

[7] Ezért állapitja meg Terstyánszky Jenő, hogy Magyary fellépése előtt csak beszéltek a gyakorlati vizsgáról, mig az ő tevékenysége folytán az ügy egyszerre a tettek stádiumába lépett. (A Vármegye, 1933, febr. 10-én. 5. sz. 3. l.)

[8] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztositása, Budapest, 1931. 5. l.

[9] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás tükre, Budapest, 1932. IX. 1.

[10] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás racionalizálásának programmja, Budapest, 1932. 8. l.

[11] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztositása, Budapest, 1931. 21. l.

[12] Hantos Gyula: A magyar közigazgatás területi alapjai, Budapest, 1931.

[13] Magyary Zoltán: A magyar közigazgatás gazdaságosságának és eredményességének biztositása, Budapest, 1931. 6. l.

További elvi jelentőségü törekvése Magyary Zoltánnak közigazgatásunk egységes vezetése. Ennek a gondolatnak az alátámasztására forditott talán legtöbb fáradságot és munkát. Fáradhatatlan volt a külföldi példák[11] — a francia, az olasz, az angol, az Egyesült Államok példáinak felvonultatásában — annak igazolására, hogy „a kérdések, melyek meghaladják valamelyik tárca ügykörét, tehát egyikbe se férnek be teljesen“ a miniszterelnöknek, mint az egész közszolgálat fejének gondjaira bizassanak, akinek felelőssége igy a közigazgatás szervezetének és működésének gazdaságosságáért és eredményességéért is kimondható.

Ez elvi jelentőségü törekvéseken kivül, de mindenesetre ezeknek *gyakorlati megvalósitása* érdekében a *konkrét kérdéseknek* egész sorozatát vette munkába.

Megindultak a közigazgatási statisztika megszervezésének munkálatai, amelyeknek során a közigazgatás egész személyzetéről és pedig az állami és önkormányzati személyzetről készül statisztikai felvétel. Elkészült „A magyar közigazgatás területi alapjai“[12] cim alatt a különböző szakigazgatási szervek területi beosztására vonatkozó munkálat, térképekkel és megfelelő magyarázattal. E könyv tanusága szerint „közigazgatásunk szerveinek területi beosztása az egységes szervezési szempont hiánya miatt, oly változatosan alakult, hogy két teljesen egyenlő beosztás nem található.[13]

Az országgyülés 33-as bizottsága által kiküldött 6-os albizottságnak felkérésére foglalkozott és javaslatot készittetett a budapesti közhivatali kézbesitőszolgálat átszervezése ügyében.

Előterjesztésére a miniszter tanács megbizást adott a hatályos jogszabályok megállapitására, uj szövegezésére és uj kiadására vonatkozó munkálatok meginditására.

rik gyermekeiknek a menhelyből való kiadatását. Viszont ilyen esetekben a községi elöljáróságok is elmulasztják ezen körülménynek a bejelentését s igy erről sem a gyermekmenhely, sem pedig az árvaszék tudomást nem szerezhet. Tekintettel arra, hogy a menhely kötelékéből kikerülő gyermeket a 218.667/1932. XIV. B. M. számu rendelet szerint azon község tartozik átvenni, melyből az a menhelybe került: elsősorban is tehát a beszállitó községnek érdeke az, hogy csak végszükség esetén utaltassék be valamely kiskoru a menhely kötelékébe; másodszor, hogy akkor, mikor arra a lehetőség megvan, a gyermek kiadassék az őt eltartani tudó fizetőköteles hozzátartozóknak; ellenkező esetben a korhatár betöltése után, amennyiben egyébként elhelyezhető nem lenne, az a község tartásába kerül. A községi elöljáróságoknak tehát kötelessége a menhelybe beutalt gyermekek szüleinek s nagyszüleinek, szóval a tartásköteles hozzátartozóknak a lakhelyét s ezzel kapcsolatban ezek kereseti és vagyoni viszonyait állandóan figyelemmel kisérni s ha azt tapasztalják, hogy a hozzátartozók vagyoni és kereseti viszonyai javultak, az elhagyottá nyilvánitott kiskoruak menhelyből való kiadatása iránt a szükséges lépéseket azonnal meg kell tenni.

Oktassák ki községi és körjegyző urak fenntiekre a községi elöljáróságokat s hivják fel őket arra, hogy adott esetben megfelelően járjanak el.

KÉRDÉSEK ÉS VÁLASZOK.

(E rovatban csupán éves előfizetőinknek közigazgatási szakba vágó kérdéseire adunk véleményt. A községek és jegyzőségek előfizetése jogán csak azokat a kérdéseket vesszük figyelembe, melyek a jegyző, illetőleg vezető jegyző ellenjegyzésével is el vannak látva. A névtelen vagy illetéktelen kérdéseket mellőzzük. Az adott vélemányekkel a kerdést eldöntöttnek nem tekintjük s arra minden tárgyilagos észrevételnek tért nyitunk.)

I.

A megüresedett vármegyei árvaszéki elnöki állásra pályázik az 1929:XXX. t.-c. hatálybalépte előtt vármegyei másodfőjegyzői állást nyert s azt ma is betöltő tisztviselő, akinek elméleti képesítése államtudományi államvizsga. Kérdés, hogy megválasztható-e árvaszéki elnökké? A kérdés felett keletkezett vita során az egyik álláspont szerint megválasztható, mert az 1929:XXX. t.-c. 67. §-ának 3. bekezdése mindazokat a vármegyei tisztviselőket, akik a törvény hatálybaléptekor a IX., vagy ennél magasabb fizetési osztályba sorozott állást töltöttek be, felmenti a 66. §-ban emlitett gyakorlati vizsga alól. Következésképen ezek a tisztviselők bármilyen vármegyei tisztviselői állásra megválaszthatók, a tényállásban emlitett tisztviselő tehát megválasztható árvaszéki elnökké. A másik álláspont szerint nem választható meg, mert az 1929:XXX. t.-c. 65. §-a szerint vármegyei tisztviselő elméleti képesitése gyanánt jogtudori vagy államtudori, vagy végül az egyetemi közgazdaságtudományi karon szerzett tudori oklevél kivántatik meg. Ez alól a szabály alól csak azok a tisztviselők vannak kivéve — és pedig a törvény 67. §-ának első bekezdése szerint, — akik a törvény hatálybaléptekor — az 1883:I. t.-c. szerinti elméleti képesités birtokában — állásban voltak, ezek ugyanis egyfelől megtartják állásukat, másfelől az 1883:I. t.-c.-ben előirt elméleti képesités alapján megszerzett előmeneteli lehetőségükben akadályozva nincsenek. Önként értetődik ebből, hogy pályázó nem választható meg árvaszéki elnökké, mert csupán államtudományi államvizsgával rendelkezik, ez az elméleti képesités pedig az 1883:I. t.-c. hatálya idején nem minősitett a vármegyei árvaszéki elnöki állásra. Pályázónak meg kell szereznie az 1929:XXX. t.-c. 65. §-ában előirt elméleti képesitést, ha az állást el óhajtja nyerni. Melyik álláspont a helyes?

Válasz. Bár az 1929:XXX. t.-c. 67. §. (1) bekezdésének rendelkezése a tényleg alkalmazásban levő tisztviselőkre nézve nem egészen világos, mindazontól — véleményünk szerint — a törvényt nem lehet úgy értelmezni, hogy akinek a törvény életbelépte előtt nem volt meg valamely állásra megkívánt különleges minősitése, ezt a minősitést az idézett § alapján megszerezte volna. A 67. § emlitett rendelkezésének kifejezett célja a szerzett jogok védelme, de nem ad több jogot a megszerzett jognál. Ez ugyanis a szerzett jogok olyan kiterjesztése volna, ami a törvény intenciójával ellenkezik. (108.)

II.

A törvényhatósági bizottságnak az összes választók közül választandó tagjait, az 1929:XXX. t.-c. 13. §-a szerint akkép kell megválasztani, hogy ugy a rendes, mint a póttagokra együttesen történik a szavazás. Azok, akikre több szavazat esett, lesznek a rendes, a többiek a reájuk esett szavazatok sorrendjében, a póttagok. Vajjon vonatkozik ez a törvényes rendelkezés a községi képviselőtestület tagjainak választására is?

Válasz. Az 1929:XXX. t.-c. nem érintette a községekről szóló 1886:XXII. t.-c.-ben a képviselőtestületi tagok választására vonatkozólag foglalt eljárás szabályait. E törvény 35. és 46. §-aiból kitünik, hogy a rendes és a póttagok választása, bár együttesen történhetik, de külön kell szavazni a rendes tagokra és külön a póttagokra. Annak nem mond ellent a törvény, hogy ugyanegy szavazati lapon történjék a szavazás a rendes és póttagokra; csakhogy a kétféle tagok névjegyzékét el kell különiteni és meg kell jelölni, kik azok, akikre mint rendes tagokra és kik, akikre mint póttagokra adatott le a szavazat. (120.)

III.

A Magyar Közigazgatás folyó évi 11-ik számában, II. alatt közölt kérdésben hivatkozás történik a községi dijnokok illetménye ügyében rendelkező 82.513/1932. sz. B. M. rendeletre. Ez a rendelet hol található fel?

Válasz. A szóbanforgó rendelet egyik vármegye alispánjához intéztetett a községi alkalmazottak létszámának megállapitása ügyében. A rendelet általános rendelkezéseivel azonos rendelet adatott ki minden vármegye alispánjának. Ezek a rendeletek — mivel nem általános rendelet-jellegüek voltak — a Budapesti Közlönyben és Belügyi Közlönyben nem jelentek meg. (112.)

IV.

A m. i járás községei járási fertőtlenitő állást szerveztek. A fertőtlenitő fizetését és a dologi kiadásokat az érdekelt községek viselik. Az igy felmerült kiadásokat lélekszám arányában vetették ki az egyes községekre. Ezt én nem találom összhangban levőnek a 177.200/1924. sz. B. M. rendelet 6. §-ában megállapitott rendelkezéssel. Más véleményen levők azzal érvelnek az én álláspontommal szemben, hogy a nagyobb lélekszámu községek esetleg többet vehetik igénybe a fertőtlenitőt, tehát a költségekben is nagyobb összeggel kell résztvenniök. Ez azonban nem lehet helytálló s véleményem szerint közteher viselésénél mérvadó a teherbiróképesség, hiszen az 1886:XXII. t.-c. 130. §-ában megállapitott „külön érdekeltségi“ adó kivetésének lehetőségét is megszüntette éppen a fenti számu rendelet.

Válasz. A kérdéses járási fertőtlenitő intézet nem megyei intézmény, hanem a járás egymással szövetkezett községeinek tisztán csak magánjogi alapon létesitett közös intézménye lehet. Arra nézve tehát, hogy a szövetkezett községek, milyen arányban járuljanak a közös kiadáshoz, a közöttük létrehozandó egyezség lesz irányadó. Ha ilyen egyezség még nincs, a szövetkezési szerződést ki kell egészíteni. Közjogi jellegü községi szövetkezést — a törvényben szabályozott eseteken kivül — csak a vármegye létesithet szabályrendeleti uton. (110.)

V.

Az olyan okiratot (ajándékozási szerződést), melyben az apa összes ingatlan vagyonát ajándékozás jogcimén tulajdonjogilag fianak adja át, azonban az ingatlanra fenntartja a saját holtiglani haszonélvezeti jogát azzal a kikötéssel, hogy az ajándékozási szerződésben felesége részére is haszonélvezeti jogot biztosit az összes ingatlanokra, községi jegyző elkészitheti-e, tekintettel arra, hogy házastársról is van benne intézkedés?

Válasz. A kérdéses ajándékozási szerződésnek az a része, amely a feleségre is kiterjeszti a haszonélvezeti jogot — ha nincs közjegyzői okiratba foglalva — megtámadható lenne. Ezért leghelyesebb az egész szerződést közjegyzői okiratba foglalni. (117.)

VI.

Mennyi a házadópótlék és melyik rendelet szabályozza azt?

Válasz. A házadópótlékot az 1390/1933. M. E. számu rendelet 1. §-ának (1) bekezdése szabályozza. Ennek rendelkezései szerint a házadó alá tartozó összes épületek tényleges birtokosai 1933 január 1-től kezdve további rendelkezésig a házadókivetés alapjául szolgáló haszonértéknek, illetőleg nyers bérjövedelemnek évi 5 százalékát, továbbá a kivetett házadójuknak 20 százalékát tartoznak rendkivüli pótlék cimén fizetni. (121.)

VII.

Közel halállal fenyegető betegség esetén a megkötött házasság közvetlenül a házassági anyakönyvbe jegyzendő-e be, vagy pedig jegyzőkönyvet kell felvenni és a jegyzőkönyv alapján kell-e a házasságkötést az anyakönyvbe feljegyezni?

Válasz. Az anyakönyvvezető saját kerületében való közreműködésével létrejött házasságkötést akkor is közvetlenül az anyakönyvbe kell jegyezni, ha a házasságkötés a H. U. 67. §-a alapján nem az anyakönyvvezető hivatali helyiségében történt. A házasságkötésről az anyakönyvvezető csak akkor vesz fel jegyzőkönyvet és csak akkor jegyzi be a jegyzőkönyv alapján a házasságkötést az anyakönyvbe, ha a H. U. 77. §-a alapján nem a saját kerületében működik közre, mert mindenik anyakönyvvezető csak a saját anyakönyveiben foganatosithat bejegyzéseket. (111.)

HIRDETÉSEK

10862/1933. szám. **Zala vármegye alispánja.**

Pályázati hirdetmény.

Zala vármegye törvényhatóságánál üresedésben lévő és a VIII. fizetési osztálynak megfelelő illetményekkel járó **árvaszéki ülnöki állásra,** valamint ennek betöltésével kapcsolatban esetleg megüresedő és a IX. fizetési osztálynak megfelelő kezdő illetményekkel **járó aljegyzői (szolgabirói)** állásra pályázatot hirdetek.

Felhivom a pályázókat, hogy a vármegye főispánjához cimzett és az 1929:XXX. t.-c. 65. és 66. §§-aiban előirt képesitésüket igazoló kérvényüket a V. Ü. Sz. 4. §-ában előirt módon felszerelve, hozzám 1933. évi **május hó 8-án déli 12 óráig** terjesszék be. 1—2

Zalaegerszeg, 1933 április hó 22-én. **Bődy Zoltán** alispán.

KÖZSÉGI JEGYZŐI PÁLYAZAT.

ad 785/1933. szám. Biharkeresztesi járás főszolgabirája.

Alólirott főszolgabiró a nyugdijazás folytán megüresedett *nagykerekii vezető jegyzői állásra* pályázatot hirdetek. Pályázókat felhivom, hogy képesitésüket, eddigi alkalmaztatásukat és személyi megbizhatóságukat igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérelmüket hozzám folyó évi *május hó 8-ának délután 5 óráig* adják be.

Elkésetten beadott, vagy kellően fel nem szerelt pályázati kérelmet figyelembe nem veszek.

Az állás jövedelme:

1. A 62.000/1926. B. M. sz. rendeletben megállapitott fizetés.
2. 9 kat. hold 403 négyszögöl kiterjedésü föld haszonélvezete.
3. 3 szobából és mellékhelyiségekből álló lakás, udvarral és kerttel.
4. Magánmunkálatokért szabályrendelet szerint szedhető dijak.

A választás határidejét később tüzöm ki.

Biharkeresztes, 1933 április 18.

Frankó Endre, főszolgabiró.

2504/1933. K. szám. Székesfehérvári járás főszolgabirája.

A lemondás folytán megüresedett — Fejérvármegye székesfehérvári járásához tartozó — *Polgárdi község vezető jegyzői állására* pályázatot hirdetek.

Az állás javadalma a 62.000/1926. B. M. számu és az ezt módositó rendeletekkel megállapitott fizetés, természetbeni lakás és 20 kat. hold föld használata, valamint évenkint 16 m³ tüzifa.

A pályázati kérvényeket erre az állásra a képesitést, eddigi működést, erkölcsi és politikai megbizhatóságot igazoló okmányokkal felszerelve hozzám folyó évi *május hó 23. napján déli 12 óráig* kell benyujtani.

A választást május hó 27. napján d. e. 10 órára tüzöm ki.

Székesfehérvár, 1933. évi április hó 22. napján.

Jeszenszky Antal dr., főszolgabiró.

652/1933. szám. Hatvani járás főszolgabirája.

Hevesvármegye hatvani járásához tartozó *Hasznos községben* megüresedett *vezetőjegyzői állásra* pályázatot hirdetek.

Az állás javadalma a 62.000/1926. B. M. számú rendeletben megállapitott, de a mindenkor érvényben levő rendelkezésekkel csökkentett fizetés, természetbeni lakás 458 négyszögöl kerttel. 24/1790 rész legelőilletőség a hasznosi legelőtársulat tulajdonát képező legelőkön és évi 1360 P fuvarátalány.

Felhivom a pályázni szándékozókat, hogy képesitésüket, eddigi müködésüket, valamint erkölcsi és politikai megbizhatóságukat igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket hozzám folyó évi *május hó 20-ig* annál is inkább nyujtsák be, mert a később érkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás határidejét később fogom kitüzni.

Hatvan, 1933 április 24-én.

Kékesy, főszolgabiró.

KÜLÖNFÉLÉK.

2476/1933. K. szám. Nagykátai járás főszolgabirája.

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye Nagykáta járásához tartozó *Tápiószentmárton* községben ujonnan szervezett és helyettesitéssel betöltve lévő *I. irodatiszti,* valamint a Tápiószentmárton községben megüresedett és helyettesitéssel betöltve lévő *II. irodatiszti állásra* ezennel pályázatot hirdetek.

Felhivom a pályázni óhajtókat, hogy képességüket, előbbi gyakorlatukat, erkölcsi és politikai megbizhatóságukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket f. évi *május hó 15. napjának d. e. 12 órájáig* annál is inkább adják be, mert a későbben érkezőket figyelembe nem veszem.

Az állás javadalmazása a 62.000/1926. B. M. sz. rendeletben előirt és megfelelően csökkentett illetmény.

A választás napját később fogom kitüzni.

Nagykáta, 1933. évi április hó 24. napján. 1—2

Dr. Hófer, főszolgabiró.

1337/1933. szám. Enyingi járás főszolgabirája.

Veszprém vármegye, enyingi járásához tartozó *Enying nagyközségnél* üresedésben levő egy *községi irnoki* és egy *községi dijnoki állásra* pályázatot hirdetek.

Az állás javadalma a 62.000/1926. B. M. sz. rendelettel megállapitott és a későbbi rendeletekkel csökkentett illetmény és lakbér.

Felhivom mindazokat, akik ezen állások közül bármelyiket elnyerni óhajtják, hogy személyi adataikat, előirt képesitésüket, erkölcsi és politikai magatartásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket hozzám, f. évi *május hó 15-ének d. e. 12 órájáig* hivatalomban adják be, mert a későn érkezett, vagy hiányosan felszerelt kérvényeket figyelembe venni nem fogom. A választás határidejét később fogom megállapitani.

Enying, 1933 április 19.

Dr. *Buda István,* főszolgabiró.

Kiadótulajdonosok: dr. Némethy Károly és dr. Ruffy Pál.

PALLAS IROD. ÉS NYOMDAI R.-T. Budapest, V., Honvéd-u. 10. (Felelős: Tiringer K.) — Távbeszélő: 20-5-67, 20-5-68, 20-5-69.